

Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi

The Journal of International Social Research

Cilt: 5 Sayı: 20 Volume: 5 Issue: 20

Kış 2012 Winter 2012

www.sosyalarastirmalar.com Issn: 1307-9581

CAHİT SITKI TARANCI'NIN KİTAPLARINDA YER ALMAYAN ŞİİR VE YAZILARININ NEŞRİ VE DEĞERLENDİRİLMESİ

“PUBLICATION AND CRITICISM OF UNPUBLISHED POEMS AND WRITINGS OF CAHİT
SITKI TARANCI”

Nuran ÖZLÜK*

Özet

Bu çalışmada Cumhuriyet Dönemi Türk edebiyatının hakkında pek çok çalışma yapılmış, gerek dönemde gerekse günümüzde sevilerek okunan, ünlü isimlerinden Cahit Sıtkı Tarancı'nın hayatta iken neşrettiği ve ölümünden sonra gazete ve dergilerden toplanarak kitap hâline getirilen şiir ve düz yazılarının dışında kalan bir şiiri, Paul Éluard'dan çevirdiği bir şiir; Fethi Giray, Memduh Şevket Esendal ve Paul Éluard'la ilgi duygu ve düşüncelerini kaleme aldığı üç yazısı yayımlanarak değerlendirilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Cahit Sıtkı Tarancı, Cumhuriyet Dönemi, Seçilmiş Hikâyeler Dergisi, Süreli Yayın.

Abstract

In this study Cahit Sıtkı Tarancı's, who is a wellknown, most studied, most read artist in his time and now in Turkish Literature of Republic an period, one poem, one translated poem of Paul Éluard, three articles of his feelings and thoughts about Fethi Giray, Memduh Şevket Esendal and Paul Éluard are criticised by publishing which are identified they were not taken place in boks collected from newspapers and journals when he was alive or after his death.

KeyWords: Cahit Sıtkı Tarancı, Republican Period, Seçilmiş Hikâyeler Journal, Periodicals.

Cumhuriyet Devri Türk edebiyatının önde gelen imzalarından biri olan Cahit Sıtkı Tarancı 1930'da *Akademi* ve *Servet-i Fünûn*'da yayımlanan ilk şiirlerinden itibaren beğeni kazanmaya başlamış ve günümüze kadar sevilerek okunan şair olma özelliğini muhafaza etmiştir. Telif şiirlerinin yanında Galatasaray Lisesi'nin 10. sınıfında keşfettiği ve “elem çiçeklerinin sonsuz bahçesine” (Aygün, 1935: 141) daldığı Baudelaire ve çeşitli Fransız şairlerinden tercümeleyen de yapan Tarancı, şair kimliği ile ön plana çıkmış olsa da çeşitli gazete ve dergilerde yayımlanan hikâyeleri ve düşünce yazıları ölümünden sonra toplanarak neşredilmiştir.

Tarancı'nın hayatta iken yayımladığı üç şiir kitabı *Ömrümde Sükût*, *Otuz Beş Yaş* ve *Düşten Güzel*'dir. Şairin ölümünün ardından söz konusu kitaplarda bulunmayan şiirleri, tercümeleyen ve ardından yazılanlar toplanarak *Sonrası* adıyla, 1983 yılında ise Asım Bezirci

* Dr., Türk Dili ve Edebiyatı Öğretmeni.

tarafından Tarancı'nın şiirlerini bir araya getirerek tek kitap hâlinde, *Otuz Beş Yaş: Bütün Şiirleri*(Tarancı, 1983) adı altında basılmıştır.

Cahit Sıtkı'nın yazıları ise Hakan Sazyek tarafından *Cahit Sıtkı Tarancı: Makaleler/Konuşmalar/Yanıtlar* (Tarancı, 1995) başlığıyla yayımlanmıştır.

Tarancı'nın şiir ve yazıları ile ilgili yapılan bu çalışmalar şairin eserlerini kitaba göre ulaşılması daha zor olan gazete ve dergilerin sayfalarından çıkararak okuyucusuyla buluşturmuştur.

Aşağıda Cahit Sıtkı Tarancı'nın külliyatına katkıda bulunmak amacıyla mezkûr eserlerde yer almayan, taramalar sırasında *Seçilmiş Hikâyeler Dergisi'*nde neşredildiği tespit edilen *Bağlılık* başlıklı şiir, "Fethi Giray'ın Şiir Sanatı", "İşte Hikâyeci", "Éluard'ın Arkasından" serlevhalı yazılar ve Éluard'dan çevirdiği "Saatlerim" adlı şiir yayımlanarak değerlendirilmiştir.

Bağlılık

Sen güzeli nasıl candan sevmişim
Bilmez olmuşum aşktan başka yasa
Uyumuş uyanmış bir sen demişim
Senden geliyor gönlümdeki tasa

Ben o bildiğim o sâdık bülbülüm
Sultanî gülüm Muhammedî gülüm
Bahar eyler kış ortasında gönlüm
Benden yana bir kez güldüğün olsa (Tarancı, t.y.: 11)

Tarancı'nın şiirlerinde bazen optimist bazen de pesimist bakış açısıyla kaleme aldığı aşk, yalnızlık, ölüm, yaşama sevinci, geçmişe/çocukluğa özlem, rüya, hakikat temleri tek başına ya da bir çatışma şeklinde karşımıza çıkar. Sevgiliye sadakatin sunulduğu inceleyeceğimizde "Bağlılık" şiirinde aşk temi işlenmiştir.

İnsanoğlunun doğasında var olan inanma ve bağlanma duygusu/itimat Cahit Sıtkı'nın şiirlerine de yansır. Şairin "Güvenlik" şiirinde bu duygu ön plandadır.

Güvenlik

Ne böyle sabah ne böyle akşam
Bir yer bir hava bir rahat olsun
Bileyim bastığım toprak sağlam
Bileyim sen günlük tasa yoksun

Oh deyim ömrümde ilk defa
Tüy gibi olayım sevincimden
Ölüm düşüncesi benden ırak
Hep güzel şeyler geçsin içimden

Sen her zaman böyle anlayışlı
Hâlden bilir sevdiğim olasın
Bir balayı olsun yazlı kışlı
Hızı kesilmesin aşkımızın (Tarancı, 1983: 219)

Tarancı'nın yukarıdaki şiirde kendini güven içinde, sakındığı durumlardan emin bir hâlde hissetmeyi istemesi "Bağlılık" şiirinde sevdiğine bu duyguları hissettirmesine dönüşür. Aşk temasını işlediği pek çok şiirinin aksine temelinde tensel hazların olmaması, şairin sevdalandığı kıza sadakatini bildirmesi, gönlündeki tasanın yalnız sevdiğinden gelmesi, sevdiğinin bir kez gülüşünün gönlünü kış ortasında bahara çevirmesi ile Tarancı, daha çok divan şiirlerinde gördüğümüz âşık portresi çizmiştir. "Bağlılık" şiirinde Tarancı, Mehmet Kaplan'ın şair ve nesli için André Gide'nin *Dünya Nimetleri'*ni okuyarak yettiği, onlar için

“yaşanan an”ın önemli olduğu ve geçen günleri mümkün olduğunca hazla doldurdıkları (Kaplan, 2002: 101) yönündeki eleştirilerinden farklı bir tutum içindedir.

Ayrıca şiirde kullanılan gül-bülbül mazmunu, gül isminin önündeki “Sultanı” ve “Muhammedi” sıfatları da divan şiirinin yansımalarıdır. Çeşitli şekil ve vezin denemeleri yapan şair,halk şiiri geleneğine uyarak dörtlüklerden vücuda getirdiği “Bağlılık” şiirinde 11’li hece ölçüsünü kullanmıştır. Şiirde istediği “içten geleni en tabii, en külfetsiz lisanla kâğıda geçirmek”, (Tarancı, 2001: 63)söylenmek istenenin “kullandığımız dilin imkânları dâhilinde en mükemmel şekilde söylemek”, aslolanın kelimeleri yaşatmak, onlara hayat vermek olduğunu dile getiren, kelime tasarrufu konusunda “az kelimeyle söylemesi mümkün olan bir hayali, bir duyusu, bir hasreti fazla kelimeyle söylemeye”(Tarancı, 2001: 127)lüzum görmeyen ve “Türkçeni ses vekâleti bizim uhdemizdedir.”(Tarancı, 2001: 141)diyen Tarancı diğer şiirlerinde olduğu gibi“Bağlılık”ta da sade ve tabii bir lisan kullanmıştır.

Tarancı, çeşitli süreli yayınlarda yayımladığı düz yazıları ile sanata ve sanatçıya bakışını dile getirmiştir. Bunlardan bazıları *Akademi’de “Şiirimizin Bir Zirvesi: Necip Fazıl”, Varlık’ta “Ahmet Kutsi Tecer’in Şiirler’i”, Ağaç’ta “1886 Mucizesi: Sembolizma”, Gündüz’de “Makber Şairi İçin”, Yücel’de “Şiirde Vezin Taassubu”, Son Yaprak’ta “Şair Orhan Veli”dir. Tarancı’nun mahiyet açısından paralellik gösteren “Fethi Giray’ın Şiir Sanatı”, “İşte Hikâyeci” ve “Éluard’ın Arkasından” başlıklı yazıları ise *Seçilmiş Hikâyeler Dergisi’nde* neşredilmiştir:*

Fethi Giray’ın Şiir Sanatı

Fethi Giray’ı ilk şiiri yayınladığı günden beri sevgi ve dikkatle takip etmekteyim. Ağlamaklı olmaktan ziyade vakur, kendi içine değil dışarıya, çevresine yöneltilmiş hassasiyeti daha o zamandan şiirlerine bir özellik veriyordu. Bir çalışma mahsulü olan bu şiirlerden belliydi ki Fethi Giray, şiiri ilham perisinin lütfuna bırakmayan, herhangi bir gönül eğlencesinden fazla bir şey sanan bir şairdir. Kendi ferdiyeti içinde mahpus kalmaya razı olmayıp da topluma taşması, onunla kaynaşması, dertlerini dert, sevinçlerini sevinç edinmesi bundan ileri geliyor. Türk halkının nabzını şairce ve insanca yoklamasını bilen Fethi Giray, aruz ve hece tecrübesi olmadığı hâlde, kullandığı serbest veznin nesirden ayrı bir şey olduğunu unutmamakta, seçtiği konunun güzelliğine kendini kaptırabileceği şiirlerinde bile şekil endişesini elden bırakmamaktadır. Fethi Giray’ın serbest vezni Nâzım Hikmet’in veya Orhan Veli’nin serbest veznine benzemez. Nâzım’ın kafiye sıklığından sık sık faydalanmasına, Orhan’ın şiirinin alçak sesle okunmazsa tadına varılamamasına karşılık, Fethi Giray’ın serbest vezni ne kafiye medet umar, ne de alçak sesle okunmaya gelir. Fethi’nin şiirini yüksek sesle okumak gerektir.

Fethi Giray’da sevdiğim taraflardan biri de mütenevvi olmasıdır. Bir şiirinde hürriyetten bahseden şairimiz, bir ikincisinde İstanbul’dan söz açar, bir üçüncüsünde baharı terennüm eder, hasılı, gerek ses gerekse konu bakımından kendi kendini tekrarlamak zaafına düşmez. Bu da bir şair için az mazhariyet değildir.

Artık arama devresini geçirmiş, şahsiyetini bulmuş olan ve gittikçe daha ustalıkla kullandığı aletten ne gibi sesler çıkaracağını bilen Fethi Giray’dan, otuzunu henüz aşmış bu genç ve değerli şairimizden, şiir alanında bugüne kadar yaptığı hizmetlere bundan sonra da aynı vazife aşkı ve şiir ihtirasıyla devam etmesini bekler, Fethi Giray’ın son yıllarda yazdığı şiirleri böyle toplu bir hâlde görmemizi sağlayan bu güzel teşebbüsünden ötürü değerli hikâyeci arkadaşımız Salim Şengil’e bir şiir okuyucusu olarak teşekkür ederim.(Tarancı, t.y.: 7-8)

Mecmuanın “Fethi Giray Şiir Sayısı”nda Giray’ın şiiri hakkında görüşlerini Nâzım Hikmet ve Orhan Veli ile karşılaştırarak dile getiren Tarancı,şiirde vezin, kafiye, ses ve tema ile ilgili bakışını/dikkatlerini de ortaya koymaktadır.Toplumcu gerçekçi sanat anlayışının egemen

olduğu bir dönemde ağırlıklı olarak bireysel konulara eğilen, Tarancı, realist bakış açısına sahip Fethi Giray'ın içtimai/sosyal meseleleri işlemesini ön plana çıkarması da onun eleştirel objektifliğinin göstergesidir.

İşte Hikâyeci

Memduh Şevket Esendal'ı hiç görmedim, siyasi hayatında neler yaptığını da pek bilmem fakat hikâyelerini ilk okuduğum günden "İşte hikâyeci!" dediğimi hatırlıyorum.

Memduh Şevket Esendal anlatmak istediğini ıknıp sıkınmadan, rahat rahat, tatlı tatlı anlatan hikâyecidir. Onda, efendim ben hikâyelerimde memleketin falan içtimai yarasını deşiyorum, Anadolu'nun sefaletini önünüze seriyorum, İstanbul'un fakir mahallelerinden size manzaralar veriyorum, diyen kendini beğenmiş, bilgiç hikâyeci edası yoktur. O, işinin hikâye yazmak olduğunu bildiği için, anlatacağı şeyi sigara içer gibi şaşılacak bir tabiiikle, konuştuğumuz Türkçenin en güzeliyle anlatmaya bakar. Anlattıkları sudan şeyler mi sanırsınız? Ne münasebet. Onun hikâyelerinde memleket manzaralarını, âdetlerini, dertlerini; köylüsüyle, şehirlisiyle, efendisiyle, hizmetçisiyle bütün tanıdıklarımızı elinizle koymuş gibi bulursunuz. Hikâyecimiz o kadar yerli, o kadar bizdendir.

Hikâyenin her şeyden önce bir anlatış sanatı olduğunu onun kadar bilen hikâyecimiz pek azdır. Bu bakımdan yerinin kolay kolay doldurulacağını hiç sanmıyorum (Tarancı,t.y.: 66-67).

Şair kimliği ile tanınan Tarancı, hikâye türünde de eserler kaleme almıştır (Sağlık, 2003). Tarancı'ya göre şiir gibi hikâye de "hayatla sarmaş dolaş olduğu ölçüde güzel, kolay kaçtığı nispette ömürsüz, memleket gerçeklerinden sanat unsurları çıkarabildiği zaman ilerici bir durumdadır."(Tarancı, 1995: 126). Memduh Şevket Esendal'ın ölümü üzerine hazırlanan özel sayıdaki "İşte Hikâyeci" serlevhalı yazıda Tarancı, hikâyeci ile ilgili düşünceleri vasıtasıyla bu edebî türün ve yazarının taşınması gereken vasıfları da ortaya koymuştur.

Éluard'ın Arkasından

Bugünkü Fransa'nın kalburüstü üç beş şairinden biri de geçenlerde 57 yaşında ölen Paul Éluard'dı. 1895 yılında Paris yakınlarında Saint Denis'te doğan Éluard mütevacı bir ailenin çocuğudur. Daha ziyade hastalıktan ötürü doğru dürüst okuyamamış, pek genç yaşında askere alınmış ve Birinci Dünya Savaşı'ndan nefes borusu kangren olarak ayrılmıştır. Savaştan sonra Breton, Aragon ve daha birkaç arkadaşıyla birlikte sürrealizm hareketinin başında gördüğümüz Éluard 1924'te uzun bir seyahate çıkıyor ve birçokları kendisini öldü sanarak şairliği ve şiirleri üzerine uzun yazılar yazıyorlar. Çok şükür ölmediği anlaşılan şair, dönüşünde şiir faaliyetine ara vermeksizin devam ederek 1926'da "Capitale de la Douleur", 1929'da "L'Amour la Poésie", 1932'de "La VieImmédiate", 1934'te "La RosePublique", 1936'da "LesYeuFertiles" adındaki şiir kitaplarını yayınlıyor.

Sürrealist sarhoşluğu İkinci Dünya Savaşı'na kadar sürmüş olan Éluard, 1940 Haziran'ında Fransa'nın düşman çizmesi altına düşmesi üzerine, yüreği kan ağlayan her Fransız'ın yaptığı gibi, Gizli Mukavemet Hareketi'ne katılarak bir yandan en tehlikeli vazifeleri başarıyor, bir yandan da memleketinin o karanlık günlerindeki ıstırabını, dayanma gücünü, sabrını, ümitlerini söyleyen, hürriyet aşkını haykıran harikulade şiirler yazıyor.

O zamana kadar yalnız edebiyat çevrelerince bilinen Éluard, birkaçını Orhan Veli ve Sabahattin Eyüboğlu'nun dilimize çevirdikleri bu şiirleriyle kendini halk tabakalarına da tanıttı ve onların en sevgili şairi oldu. Fransa'nın

kurtulmasında, hürriyete kavuşmasında Éluard'ın bu şiirlerine bir şeref payı çıkaranlardanım.

Baudelaire'den, Verlaine'den, Mallarmé'den sonra gelmek ve Valléry'nin klasik formun en mükemmel örneklerini verdiği yıllarda şiir yazmaya başlamak genç bir şair için büyük bir talihsizlik olsa gerektir. Vakitsiz ölümüne bütün şiir sevenlerin ağlaması gereken Éluard, bu talihsizliği yenmiş, vezin ve kafiye ihtiyacını duymadan şuuraltı dünyasında olan biteni geniş muhayyilesinin yardımıyla kâğıda dökerek zamanının geleneğe bağlı şairlerini şaşırtmış en başarılı sürrealist şairlerden biridir. Şiir dikkati derinleştikçe ve hayat tecrübesi arttıkça şiirini molozlardan ayıklamaya, onu billurlaştırmaya muvaffak olan Éluard, son kitaplarında gördüğümüz en mükemmel şiirleriyle Baudelaire ve Mallarmé mertebesine yükselmiştir.

Şiirin ve hürriyetin egemenliğini ilan eden, kendini tabiatta, tabiatı kendinde gören; sabır, cesaret, ümit, ölüm korkusu ve aşk gibi ruh hâllerini, hayat davranışlarını şiirine konu yapan Éluard'ın şiir dünyasında karşımıza çıkanlar yabancılar değil aşinalardır: güneş, bulutlar, gece ve yıldızlar, bitkiler, birkaç maden ve üç beş hayvan; insan vücudundan gözler, eller ve göğüsler, daha sonra karşılaştıklarımız bahçe, ev, kapı, pencere, masa, ayna, yatak gibi her gün gözümüzün önünde olan şeylerdir.

Dış dünyada gördüklerini o anadaki ruh hâline göre değerlendirmesini bilen, terkip gücüne sınır olmayan bir şair için bu malzeme yeter de artar bile. Çiçekleri, kuşları, yemişleri, kadınları ve hele insanları bu kadar seven, günümüzün meseleleriyle uykusu kaçan, insanlığın barışa ve saadete kavuşmasını isteyen bu hürriyet âşığı şair, son yıllarda Aragon'un peşine takılarak o canım şiirini nerden ve ne maksatla idare edildiği herkesçe bilinen bir partinin propaganda aleti yapmasaydı ne kadar daha iyi eserdi! Fakat neylersin!

Rimbaud ne güzel söylemiş:

Ô saisons, ô châteaux

Quelleâmeestsansdéfauts? (Tarancı, 1952: 22-23)

“Éluard'ın Arkasından” serlevhalı yazıda çok sevdiği ve tesirinde kaldığı Baudelaire ve Mallarmé mertebesine yükselttiği, Dadaist ve gerçeküstücü şiirin öncülerinden olan Fransız şairinin işlediği temler, şiirinde ele aldığı unsurlar Tarancı'nunkilerle örtüşmektedir: “Kendini tabiatta, tabiatı kendinde gören; sabır, cesaret, ümit, ölüm korkusu ve aşk gibi ruh hâllerini, hayat davranışlarını şiirine konu yapan Éluard'ın şiir dünyasında karşımıza çıkanlar yabancılar değil aşinalardır: güneş, bulutlar, gece ve yıldızlar, bitkiler, birkaç maden ve üç beş hayvan; insan vücudundan gözler, eller ve göğüsler, daha sonra karşılaştıklarımız bahçe, ev, kapı, pencere, masa, ayna, yatak gibi her gün gözümüzün önünde olan şeylerdir.”

Saatlerim

İnsan oldum kaya oldum

İnsanda kaya oldum kayada insan

Havada kuş oldum kuşta feza

Soğukta çiçek güneşte nehir oldum (Tarancı, 1952: 23)

Şebnemde parlayan şey

Kardeşçesine yalnız kardeşçesine hür

Fransız şiirini bizzat okuyan, iyi tanyan ve tesirinde kalan Cahit Sıtkı, Charles Baudelaire'den “Seyahate Davet”, “Ne Dersin Bu Akşam”, “Akşamın Ahengi” ve “Balkon”, Jules Laforgue'den “Bensiz Olacak Her Şey”, Guillaume Apollinaire'den “Dilek”, Paul Verlaine'den “Green (Yeşil)”, “Gök Öyle Mavi”, Alfred de Musset'den “Hüzün”, Gérard de Nerval'den “Fantazya”yı Türkçeye çevirmiştir. Tarancı, Söz konusu isimlerin dışında kalan bir

başka Fransız şairi Paul Éluard'ın "Saatlerim" adlı şiirini de tercüme ederek yazısında bahsettiği Fransız şairinin şiirinde işlediği temi/temleri somutlaştırmıştır.

Sonuç

Cumhuriyet Döneminin önemli şairlerinden olan Cahit Sıtkı Tarancı'nun kitap hâlinde neşredilen eserlerinde bulunmayan yukarıda tam metinlerini vererek değerlendirdiğimiz şiir, çeviri şiir ve düz yazıları şairin bilhassa şiir ve hikâye sanatı, döneminin yerli ve yabancı edebiyatçıları hakkındaki düşüncelerini içermesi bakımından önem arz etmektedir.

Ziya'ya yazdığı 15.12.1941 tarihli mektubunda "Öyle yapalım ki Ziya'cığım Türkçe bizden hoşnut olsun"(Tarancı, 2001: 92) diyen Cahit Sıtkı Tarancı'nun aşk temasını işlediği "Bağlılık", sevilene verilen güven duygusu, bildirilen sadakat ile tensel arzulardan arındırılması, divan şiiri unsurlarından yararlanması ile diğer aşk şiirlerinden ayrılır. Kendisi gibi şair olan Fethi Giray'ı şiir sanatı açısından değerlendirdiği "Fethi Giray'ın Şiir Sanatı", aynı devirde yaşamalarına rağmen hiç tanışmadığı ancak hikâyeciliğini beğendiği Memduh Şevket Esendal'ın ölümü üzerine kaleme aldığı "İşte Hikâyeci" başlıklı yazı ve yine Paul Éluard'ın ölümü üzerine hakkında duygu ve düşüncelerini dile getirdiği "Éluard'ın Arkasından" serlevhalı yazı, Tarancı'nun dönemin aydın bakışını, sanatı ve sanatçıları vermesi açısından dikkate değerdir. Tarancı ayrıca Paul Éluard'la ilgili yazı ile aynı sayıda yer alan "Saatlerim" adlı şiiri de Fransızcadan çevirerek Türkçeye kazandırmıştır.

KAYNAKÇA

- AYGÜN, İhsan (1935). "Anket: Gençler Diyorlar ki", *Yücel*, C. 2, S. 10, s. 141-144.
- ÉLUARD, Paul (1952). "Saatlerim", Çeviren: Cahit Sıtkı Tarancı, *Seçilmiş Hikâyeler Dergisi*, C. 7, S. 10, s. 23.
- KAPLAN, Mehmet (2002). *Şiir Tahlilleri 2: Cumhuriyet Devri Türk Şiiri*, 12. bs., İstanbul: Dergâh Yayınları.
- SAĞLIK, Şaban (2003). *Cahit Sıtkı Tarancı'nun Hikâyeleri Üzerine Bir İnceleme*, Ankara: Hece Yayınları.
- TARANCI, Cahit Sıtkı (t.y.). "Bağlılık", *Seçilmiş Hikâyeler Dergisi*, C. 6, S. 1, s. 11.
- TARANCI, Cahit Sıtkı (1952). "Éluard'ın Arkasından", *Seçilmiş Hikâyeler Dergisi*, C. 7, S. 10, s. 22-23.
- TARANCI, Cahit Sıtkı (t.y.). "Fethi Giray'ın Şiir Sanatı", *Seçilmiş Hikâyeler Dergisi: Fethi Giray Şiir Sayısı*, C. 4, S. 32-33, s. 7-8.
- TARANCI, Cahit Sıtkı (t.y.). "İşte Hikâyeci", *Seçilmiş Hikâyeler Dergisi: Memduh Şevket Esendal Sayısı*, C. 6, S. 5, s. 66-67.
- TARANCI, Cahit Sıtkı (1995). *Makaleler/Konuşmalar/Yanıtlar*, Hazırlayan: Hakan Sazyek, İstanbul: Can Yayınları.
- TARANCI, Cahit Sıtkı (1983). *Otuz Beş Yaş: Bütün Şiirleri*, Derleyen: Asım Bezirci, İstanbul: Can Yayınları.
- TARANCI, Cahit Sıtkı (2001). *Ziya'ya Mektuplar*, İstanbul: Varlık Yayınları.